

րիչ: Նույն թվին Կ. Պոլսում նշանակվել է դիվանագիտական բանակցությունների գլխավոր թարգման արտաքին գործոց նախարարի օգնականի մակարդակով: 1806-1812 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմի ժամանակ զբաղվել է օսմանյան բանակի պարենավորմամբ և ռազմական նշանակության կառույցների նորոգմամբ: Եղել է օսմանյան Դաճուբյան բանակի հրամանատար Մուստաֆա փաշա Բայրաքթարի խորհրդականը՝ օժտված ռուսների հետ հաշտության բանակցություններ վարելու լիազորությամբ: Մանուկ Բեյի ջանքերի, դիվանագիտական հմտությունների շնորհիվ կայացել են ռուս-թուրքական 1806-1812 թթ. պատերազմի հաշտության մի շարք բանակցություններ, որոնց արդյունքում 1812 թ. նրա իսկ պալատում կնքվել է Բուխարեստի ռուս-թուրքական հաշտության պայմանագիրը:

Միջազգային գիտաժողով նվիրված ազգային բարերար և պետական գործիչ Մանուկ Բեյ Միրզայանին

Գիտաժողովին մասնակցում էին գիտնականներ Հայաստանից, Ուկրաինայից, Մոլդովայից, Ռումինիայից, Ֆրանսիայից, Ռուսաստանից, Թուրքիայից: Գիտաժողովի հյուրերի թվում էր Մոլդովայի Հնչեշտ քաղաքում Մանուկ Բեյի վերականգնված ապարանքի տնօրեն Պլանչիտե Տուդորը:

Գիտաժողովի մասնակիցներին ողջունեց ՀՀ ԳԱԱ հայագիտության և հասարակական գիտությունների բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, ակադեմիկոս Յուրի Սուվարյանը: «Մանուկ Բեյ Միրզայանը, լինելով Կարբի գյուղի բնակիչ որդի, դարձել է խոշոր վաճառական, դիվանագետ, պետական գործիչ և ունեցել է վիթխարի դերակատարություն նախ Թուրքիայում, ապա կյանքի վերջին շրջանում՝ դառնալով ռուսահպատակ, ռուսական արքունիքում: Նա երբեք չի մոռացել իր հայրենի ժողովրդին: Չբաղվելով բարեգործությամբ, եկեղեցաշինությամբ՝ փորձել է օգտակար գործ անել իր ժողովրդի համար: Մխիթարյան միաբանության գործիչների հետ փորձ է արել հրատարակել հայոց լեզվի դասագիրք, ինչն արդեն մի նոր էջ է նրա կյանքի պատմության մեջ: Այսօրվա գիտաժողովով մենք մեկ անգամ ևս վերհիշում և վերաարժևորում ենք այն գործը, որ իրականացրել է Մանուկ Բեյ Միրզայանը տարբեր երկրների համար», - իր ողջույնի ելույթում մասնավորապես ասաց Յուրի Սուվարյանը:

Գիտաժողովի մասնակիցներին ողջունեցին նաև ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտի տնօրեն, ակադեմիկոս Ռուբեն Սաֆրաստյանը, Ռումինիայի Հայոց թեմի առաջնորդ, եպիսկոպոս Տ. Տաթև Հակոբյանը, ՀՀ Արագածոտնի մարզպետի տեղակալ Մուշեղ Աբգարյանը:

Գիտաժողովում ներկայացվեցին հետևյալ զեկուցումները.

- Մանուկ Բեյ Միրզայանի կյանքը և գործունեությունը
- Ռուս-թուրքական պատերազմը (1806-1812) և Բուխարեստի հաշտության պայմանագիրը
- Օսմանյան և Ռուսական կայսրությունների և Բալկանյան երկրների միջև դիվանագիտական հարաբերությունները 18-րդ դարի երկրորդ կեսից - 19-րդ

դարի սկիզբն ընկած ժամանակահատվածում

● Ազգային փոքրամասնությունները Օսմանյան և Ռուսական կայսրությունների փոխհարաբերություններում

● Մանուկ Բեյի հայաշեն, եկեղեցաշեն գործունեությունը, Մանուկ Բեյը և հայերը:

Գիտաժողովի մասնակիցները հունիսի 9-ին ներկա եղան Արագածոտնի մարզի Կարբի գյուղի հրապարակը Մանուկ Բեյ Միրզայանի անունով անվանակոչման արարողությանը և եկեղեցուն Միրզայան գերդաստանի հիշատակի ոգեկոչման պատարագին: Նրանք այցելեցին Մեսրոպ Մաշտոցի գերեզման և Արագածոտնի Հայոց թեմի Առաջնորդարան:

Միջազգային գիտաժողովի կազմակերպիչն էր ՀՀ ԳԱԱ արևելագիտության ինստիտուտը:

Մանուկ Բեյ Միրզայանը ծնվել է 1769 թ.-ին Բուլղարիայի Ռուշչուկ բնակավայրում, որտեղ հաստատվել էին 1744 թ.-ին Աշտարակի Կարբի գյուղից գաղթած նրա ծնողները: 12 տարեկանում Մանուկը մեկնել է Յասսա՝ հայ առևտրականների մոտ սովորելու: Երիտասարդ տարիքում դարձել է Բալկանների ամենահարուստ մարդկանցից մեկը: Եղել է տեղի իշխանությունների պետական խորհրդական: Օսմանյան կայսրությանը մատուցած ծառայությունների համար 1808 թ. սուլթանից ստացել է Մոլդովայի իշխանի՝ Bogdan Prensi և Bey-ի տիտղոսներ և որոշ ժամանակ դարձել Մոլդովայի կառավարիչ:

1804-1808 թթ. Մանուկ Բեյը կառուցել է Բուխարեստի տեսարժան վայրերից մեկը հանդիսացող մի պալատ, որը մինչ օրս հայտնի է Մանուկի խան անունով:

1813 թ. Բուխարեստից տեղափոխվել և հաստատվել է Քիշինևում, դարձել՝ ռուսահպատակ:

Մանուկ Բեյը Հայաստանի ազատագրումը կապել է Ռուսաստանի հետ: Այցելել է Հայաստան, նյութական օժանդակություն ցույց տվել Էջմիածնի, Մուշի և այլ վայրերի վանքերին: Բուխարեստի հայոց եկեղեցու մերձակայքում 1817 թ.-ին հիմնել է քաղաքում առաջին հայկական դպրոցը: Նա 100 հայ ընտանիք տեղափոխել է և պատրաստվում էր շուրջ կես միլիոն օսմանահպատակ հայերի և տեղափոխել Վալախիա մշտական բնակության:

1817 թ. Հնչեշտում հիմնել է իր ընտանեկան ապարանքը ֆրանսիական կլասիցիզմի ոճով: 1993 թ. ապարանքը ստացել է ճարտարապետական հուշարձանի կարգավիճակ և այժմ համարվում է Մոլդովայի ազգային հարստությունը:

Մանուկ Բեյը նպաստել է բալկանյան մի շարք քաղաքների տնտեսության զարգացմանը և քաղաքաշինությանը:

Մանուկ Բեյը հանկարծամահ է եղել 1817 թ. հունիսի 2-ին Հնչեշտում: Թաղված է Քիշինևում՝ իր կառուցած ս. Աստվածամայր եկեղեցու բակում:

ՀՀ ԳԱԱ տեղեկատվական վերլուծական ծառայություն